

LUX

3 FILMAS
24 VALODAS
28 VALSTIS

FILM

DAYS

MUSTANGS (MUSTANG)

Deniz Gamze Ergüven

Francija, Vācija, Turcija, Katara

MUSTANGS (MUSTANG)

DENIZ GAMZE ERGÜVEN

Ir vasaras sākums. Lale, Nura, Eke, Selma un Sonaija ir māsas, kuras ir nešķiramas kā pieci rokas pirksti. Meitenes dzīvo ciematā Turcijas ziemeļos un kādu dienu, atgriežoties no skolas, iesaistās nevainīgā rotājā ar zēniem. Piedēvējot šai rotājai izdomātu netiklibu, izcelas skandāls ar negaidītām sekām. Ģimenes māja pakāpeniski pārvēršas cietumā, skolas vietā meitenēm jāapgūst mājsaimniecības darbi un tiek sākta laulību organizēšana. Piecas māsas, kuras vieno kopīga vēlme pēc brīvības, cīnās pret ierobežojumiem, kas viņām tiek noteikti.

KONTEKSTS: LAICĪGUMS, PATRIARHĀTS, LĪDZTIESĪBA, GRŪTĪBAS APVIENOT ATŠĶIRĪGAS VĒRTĪBAS

Režisores *Deniz Gamze Ergüven* scenārijā tiek iepāsi uzsvērta tādu notikumu virkne, kuru rezultātā piecas dzīvespriecīgas meitenes tiek ātri izolētas no ārpasaules, un šī filma būtu aplūkojama kā stāsts par ekstrēmu un ārkārtēju situāciju, nevis kā Turcijas reālās dzīves attēlojums. Šī valsts ir kontrastu pārpilna. Kaut arī sievietes ieguva tiesības piedalīties vispārējās vēlēšanās jau 1934. gadā — ievērojami agrāk nekā dažās Eiropas valstīs, viņu iesaiste politikā joprojām ir neliela. Turcija, no vienas pusēs, saglabā 20. gadsimta sākumā izveidotās laicīgās valsts vērtības, kas tiecas uz emancipāciju, un, no otras pusēs, joprojām tveras pie sabiedrībā dzīli iesaknojušās patriarhālās kārtības. Šādā pretrunīgā situācijā Turcija 2001. gadā pieņema jaunu civilikumu, kurš paredz sieviešu līdztiesību visās jomās, lai gan tajā pašā laikā aizvien spēcīgākas kļūst reliģiski tendētas jaunās politiskās partijas — piemēram, AKP (Taisnīguma un attīstības partija) —, kuras atbalsta uzskatus par daudz tradicionālāku sieviešu lomu sabiedrībā.

Šī premetiem bagātā, teju šizofrēniskā situācija (īpaši salīdzinājumā starp pilsētām un laukiem vai galvaspilsētu un provincēm), kurā aug un attīstās Turcijas sabiedrība, ir lieliski attēlota *Deniz Gamze Ergüven* filmā. Tajā spēcīgi un ārkārtīgi ticami ir parādīta šo divu preteju vērtību pārstāvošu pasaules uzskatu līdzāspastāvēšana. Un, lai gan paplašinātā ģimene, ko veido piecas meitenes un viņu vecmāmiņa, tēvocis un tantes, nebūt nav tipiskākais paraugs, tā tomēr neapšauba sievietes statusu tradicionālā sabiedrībā, ja vien šīs šaubas netiek ekspонētas kā pasakas elementi un milzīgas drosmes izpausmes. Tādējādi pārdomām tiek nodots svarīgs jautājums, kas cita starpā ir viens no nosacījumiem uzņemšanai Eiropas Savienībā. Tādēj šīs svarīgais aspekts noteiks turpmākās analizes vispārējo toni.

ATTĀLINĀTA REALITĀTE

Pat ja filmas "Mustangs" (*Mustang*) tapšanā iedvesmu ir sniegusi pastāvoša realitāte, tās attēlojums nebūt nav uzskatāms par reālistisku. Jau pats filmas nosaukums liecina par to, ka vēstijumā daļēji tiks ievīti pasakas elementi, savvaļas zirgam kļūstot par piecu pusaudžu, jo īpaši Lales, simbolisku portretu. Pasakas elementi ir atrodami arī scenārijā, kuru cita starpā raksturo pretmetu spēle starp divu veidu personāžiem (māsas un tēvocijs Erols), un konfliktsituācija, kas samilzt aizvien vairāk, līdz beidzas ar simbolisku dubultu pavērsienu pretējā virzienā. Visbeidzot, filmas nopietno un tumšo nokrāsu palīdz mazināt humoristiskas notis, kas piešķir vairāk gaišuma saspilējumam, kas palielinās, risinoties dramatiskajiem notikumiem.

PIECU MĀSU ORGANISKĀ SAIKNE

Varetu teikt, ka piecas pusaudzes ir organiski saistītas un darbojas teju kā vienots organisms — jebkas, kas skar vienu no meitenēm, emocionāli skar pārējās un ietekmē viņu uzvedību.

Šai sākotnējai kopībai tomēr seko meiteņu pakāpeniska atšķirtība. Ja Lale, pat jaunākā no meitenēm, ir pacēlusī brīvības karogu visaugstāk un mudina pārējās sacelties, pārējās māsas uz viņām uzspiesto likteni reāgē dažādi un dažākāt pilnīgi pretēji. Kamēr Sonaija uzdrošinās pretoties vecmāmiņai, atsakoties no piespedu laulībām, un ir vienīgā, kurai izdodas apprecēties ar sev tikamu viriņi (jo tajā brīdī ir izveidojusī patiesas attiecības ar puisi, kurš arī viņu mīl un kuru ģimene pieņem ar nosacījumu, ka nekavējoties tiek noslēgtas laulības), Selma ir rezignācijas iemesojums — rezignācijas, kas tik raksturīga daudzām patriarchālā sabiedrībā uzaugušām sievietēm, kas nevēlamu laulību uztver kā neizbēgamu dzīves sastāvdaļu.

ATKĀRTOŠANĀS

Tēvoča Erola un meiteņu uzskatu sadursme veido galveno filmas stāsta pavedienu, kas tiek attēlots kā virkne notikumu, kuri nedaudz atšķiras cits no cita un rada kumulatīvu efektu.

PAVĒRSIENS

Pakāpeniski saasinot konfliktsituāciju, kas valda starp tēvoci Erolu (personāžu, kas pārstāv iedibināto kārtību) un Lali (personāžu, kas pret šo kārtību sacēlas), tiek radīts dramatisks saspilējums, kas filmas beigās sasniedz kulmināciju, notikumu virknei beidzoties ar negaidītu pavērsienu. Kad Erols nespēj atgriezties mājā, ko pats nocietinājis, un tādējādi iekrit pats savās lamatas, šis cietums paradoksālā kārtā kļūst gan par meiteņu patvērumu, gan atbrīvošanās rīku.

Šis pavērsiens sniedz iespēju runas brīvībai: Nura, kas līdz šim ir bijusi mierīga un izrādījusi vēlmi sadarboties, saplēš savu kleitu un izmet skrandas pa logu, kliedzot, ka izsauks policiju un izstāstīs visu, kas noticis. Neraugoties uz jaunību un pieredzes trūkumu, viņas attieksme norāda uz to, ka meitene pilnībā apzinās — ģimenes izturēšanās pret viņām, vai nu organizējot piespedu laulības, vai neļaujot apmeklēt skolu, vai izturoties vardarbīgi, lai kādā veidā ūsi vardarbība ari neizpaustos, ir bijusi pretlikumīga. Filmas kontekstā ūds simbolisks pavērsiens pastiprina stāstijuma politisko nozīmi, skaidri nosodot sabiedrību, kurā juridiski ir it kā ieviesta līdztiesība, bet faktiski valda absoluēta nevienlīdzība.

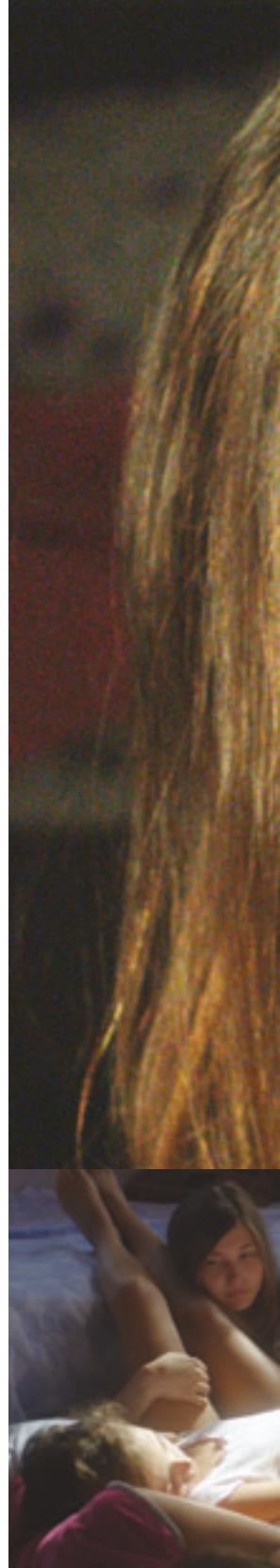
KOMPENSĀCIJA

Filmas kulminācijā notikušo pavērsienu pavada arī acīmredzama toņa maiņa. Ja līdz šim scenāriju raksturoja augošs dramatisks saspilējums, tad ūsajā brīdī triumfe atvieglojums un pat smiekli. Daži komēdijas elementi parādās jau stāsta sākumā, kaut arī joti izklieidētā veidā.

Vairākus komiskus mirķus jo īpaši sagādā sieviešu grupa, kuras centrā atrodas vecmāmiņa. Gados vecākās sievietes, kuras izjūt gan bijību pret patriarchālajām tradīcijām, gan emocionālu solidaritāti ar meitenēm, savā attieksmē nemītīgi svārstās starp ūsim abām vērtību skalām. Lai gan vecmāmiņa sagaida, ka meitenes uzvedīsies nevainojami un "cienījami", viņa tomēr iejaucas un aizstāv meitenes pret tēvoča Erola pārmērīgi autoritāro izturēšanos, slēpjot viņu nerātnības vai ierādot savam dēlam viņa ūsto vietu.

Taču visjautrākā aina filmā ir tā, kurā piecas māsas aizbēg no mājas un piedalās futbola spēlē ciematā. Ieraugot savas mazmeitas televīzijā, vecmāmiņa noģībst. Baidoties no tā, ka arī vīrieši ieraudzīs šos kadrus, tante Emīne, apbrunojusies ar āmuru, metas demolēt elektrības kasti, lai pārrauktu elektrības padevi ēkai. Kad vīrieši konstatē, ka elektrības padeve pārējā ciematā nav traucēta, viņa bez kavēšanās stingras apņēmības pilna dodas pie elektrības staba un tik ilgi dausa elektroinstalācijas tā galā, ka notiek issavienojums, kura dēļ viss ciemats ieslīgst pilnīgā tumsā. Tādējādi lielais saspilējums, ko radīja iespēja, ka tēvocis Erols atklās meiteņu bēgšanu, zaudē dramatismu, risinoties gandrīz vai sirreālām ainām, kas tiek slēptas vīriešu skatiņam, un tādējādi viņi tiek nostādīti mulķa lomā un simboliski zaudē savu visvarenību.

Filmas beigās par apsmiekla objektu kļūst tēvocis Erols, kuru Nurai un Lalei izdodas atstāt ārpus "cietokšņa", ko viņš pats ir uzbūvējis, lai meitenes tajā ieslodzītu. Ūsi aina, protams, ir milzīgas spriedzes avots, jo tēvocis Erols, kā mēs varam minēt, cēnšas ieklūt mājā slepkavniecisku (vai vismaz vardarbīgu) nodomu vadīts, taču tas, ka viņš pats ieklūst sevis gatavotajās lamatās, rada arī komisku efektu, kas nevar neizraisīt skatītājos iepriecinājumu.

PĀRDOMĀM — PUBLISKĀS UN PRIVĀTĀS TELPAS UZTVERE

Filmā "Mustangs" (*Mustang*) Deniz Gamze Ergüven attēlo pretrunas, kas valda starp publisko telpu, kurā valda mūsdienu dzīvei atbilstošas vērtības, un privāto telpu, kuru joprojām ietekmē patriarchālai sabiedrībai raksturīgas vērtības. Vai jūs šādas pretrunas esat novērojuši arī mūsu sabiedrībā?

Vinciane Fonck

les grignoux

REŽISORE: Deniz Gamze Ergüven

SCENĀRIJA AUTORI: Deniz Gamze Ergüven,
Alice Winocour

LOMĀS: Güneş Nezihe Şensoy, Elit Iscan,
Doğa Zeynep Doğuşlu, Tugba Sunguroglu,
Ilayda Akdogan, Nihal G. Koldas, Ayberk Pekcan

OPERATORI: David Chizallet, Ersin Gök

MŪZIKA: Warren Ellis

PRODUCENTS: Charles Gillibert

LĪDZPRODUCENTS: Frank Henschke

KINOSTUDIJA: CG Cinéma

SADARBĪBĀ AR KINOSTUDIJU:

VISTAMAR FILMPRODUKTION

GADS: 2015

ILGUMS: 94 min.

ŽANRS: drāma

VALSTIS: Francija, Vācija, Turcija, Katara

ORIĢINĀLVALODA: turku

MŪSU STĀSTUS IZGAISMO FILMU RADĪTĀS EMOCIJAS

Eiropas Parlaments piedāvā noskatīties trīs filmas, kuras sacenšas par 2015. gada *LUX* kino balvas konkursa galveno balvu:

“MEDITERRANEA” — režisors *Jonas Carpignano*
(Itālija, Francija, ASV, Vācija, Katara)

“MUSTANGS” (MUSTANG) — režisore *Deniz Gamze Ergüven*
(Francija, Vācija, Turcija, Katara)

“MĀCĪBA” (UROK) — režisori *Kristina Grozeva* un *Petar Valchanov*
(Bulgārija, Grieķija)

Šie daudzšķautnīgie stāsti, kas ir jauno un talantīgo Eiropas kinorežisoru uzcītīga darba un radošās izdomas rezultāts, tiks demonstrēti *LUX* filmu dienu 4. ciklā.

LUX KINO BALVA

Kultūrai ir būtiska loma mūsu sabiedrības veidošanā. Ar šo vadmotīvu Eiropas Parlaments 2007. gadā izveidoja *LUX* kino balvu, kā mērķi izvirzot Eiropas filmu aprites veicināšanu Eiropā un Eiropas mēroga debašu un diskusiju uzsākšanu par būtiskām sabiedrības problēmām. *LUX* kino balva ir unikāla iniciatīva. Lielākā daļa filmu, kuru uzņemšanā ir piedalījušās Eiropas valstis, tiek rādītas tikai uzņemšanas valstī un reti tiek izplatītas citur, pat ne citās Eiropas Savienības valstīs, bet *LUX* kino balva sniedz trim Eiropas filmām unikālu iespēju nodrošināt titrus 24 ES oficiālajās valodās.

Eiropas Parlamenta deputāti balsojumā izraudzīsies vienu *LUX* kino balvas ieguvēju, kas tiks nosaukta 2015. gada 25. novembrī.

LUX FILMU DIENAS

SKATIES, DISKUTĒ UN BALSO

@luxprize
#luxprize

LUX kino balva ļāva aizsākt arī *LUX* filmu dienu tradīciju. Kopš 2012. gada *LUX* filmu dienas sniedz trim *LUX* kino balvas finālistēm iespēju sasniegt plašu kino skatītāju loku. Aicinām izbaudīt *LUX* filmu dienas — neaizmirstamu kultūras pieredzi, kas sniedzas pāri robežām. No 2015. gada oktobra līdz decembrim varēsīt pievienoties pārējiem kinomīliem visā Eiropā un noskatīties filmas “Mediterranea”, “Mustangs” (*Mustang*) un “Mācība” (*Urok*) vienā no 24 ES oficiālajām valodām. Neaizmirstiet nobalsot par sev tīkamāko filmu mūsu tīmekļa vietnē luxprize.eu vai *Facebook* lapā!

SKATĪTĀJU BALVA

Skatītāju balvu piešķir *LUX* kino balvas skatītāju balsojuma uzvarētajai. Izmanto iespēju un nobalso par “Mediterranea”, “Mustangs” (*Mustang*) vai “Mācība” (*Urok*) — balsotāji piedalīsies loterijā, kurā tiks izlozēti Eiropas Parlamenta piešķirts ielūgums uz Karlovivaru Starptautisko kino festivālu, kas notiks 2016. gada jūlijā un kur ielūguma saņēmējs paziņos skatītāju balvas ieguvēju.